UNUA JARO. — N° 12. Unu Numero : 10 CENTIMOJ. DIMANĈO 19 NOVEMBRO 1905.

★ ESPERANTO ★

PROPAGANDA ĴURNALO POR LA LINGVO HELPA INTERNACIA

DE L. L. ZAMENHOF

ADMINISTRADO :
S° Paul BERTHELOT
CÉRET (P.-O.) Francolando.

ABONOJ
24 numeroj sinsekvaj : **3** fr. por la tuta mondo.
10 abonoj ĉe la sama adreso : **24** fr. nur en Francolando.
Luksa eldono, 12 n-roj. **4** fr.

REDAKTADO :
S° Ch. LAMBERT
10, str. Berbisey, DIJON (Côte-d'Or), Francolando.

Nenian administrajon sendu al la Redaktejo.

REKLAMO-ANONCOJ
Agento Ĝenerala : S° EMILE GASSE
59, Phalsbourg, LE HAVRE (Seine-Inférieure).

REKLAMO EN JENAJ REVUOJ KAJ GAZETOJ :
Espero Katolika, The Esperantist, La Brita Esperantisto, La Germana Esperantisto, La Svisa Espero, La Juna Esperantisto, Esperanto Rusa, kc., kc.

La numero **13** *de* **Esperanto** *eliros*
DIMANĈO 3 DECEMBRO

LA TROUZADO DE LA ORDONA MODO

Per Francaj Esperantistoj

La enkonduko de la termino *subjunktivo* en esperantaj gramatikoj jam kaŭzis grandan konfuziĝon inter anglaj esperantistoj.

Pro la fakto ke iafoje la ordona modo ankaŭ tradukas ian subjunktivan formajon en la franca lingvo oni komencis ne nur novebapti ĝin, sed eĉ ataki la netuŝeblan fundamenton de nia lingvo per la danĝera propono tranĉi la modon en du kaj krei du tute malsamajn modojn el ĝi.

La fakto, ke nacilingva subjunktivo hazarde estas ankaŭ iafoje tradukebla per la esperanta ordona modo ne rajtigas nomi ĝin *subjunktivo*.

Esperanto estas kaj devas ĉiam resti lingvo tre facila por homoj nemulte instruitaj.

Tamen nia lingvo ankaŭ povas kontentigi la plej gradan postulemon de leĝaj sciencistoj en liaj dokumentoj kaj precipe pro la perfekteco de ĝia konjugacio, kiu « esprimas ĉiujn mankojn de la penso senkompare pli bone kaj pli *precize ol la plej komplikitaj kaj konfuzitaj* tabeloj de la lingvoj naturaj » (v. Krest. p. 290).

Se la kunteksto ne necesigas precizecon, precizeco ne estas bezonata kaj malĝusta uzado de la ordona modo ne malhelpos la kompreniĝadon.

Tamen por esti kapabla esprimi per la ordona modo « ĉiujn nuancojn de la penso » oni nepre devas fundamente ĝin koni kaj ĝin uzi en ĝia ĝusta loko, ĉar la neuzo kaj la malĝusta uzo kaŭzas malkompreniĝon.

Jam de longe forjetinte el sia lingvo kiel superflua kaj nebezonata la subjunktivon — ĝis tre malgrandan restaĵon — la angloj komprenas du naturon de la ordona modo eble pli bone ol niaj francaj amikoj, kaj sajnas esti konfuzataj per la diverseco en la uzo de la francaj subjunktivoj.

La esperanta ordona modo respondas akurate al la subjunktivo de la estanta tempo en la lingvo latina, kiam ĝi estas uzata optative (potentialis) kiel ekzemple en la citajoj : « videant consules, audiatur et altera pars, sit venia verbo, ktp. » (Veniat, li venu, qu'il vienne, let him come, lass ihn kommen).

Per simpla forlaso de la persona pronomo *vi* (ci) fariĝas la imperativo de la naciaj lingvoj.

Logikece ordona modo estas modo kiu postulas la verbon en formo esprimanta ordonon.

Ordonon oni povas klarigi kiel pli au malpli fortan esprimadon de volo au deziro.

Konjunktivo aŭ subjunktivo estas modo dependa de konjunkcioj aŭ verboj esprimantaj kondiĉon, hipotezon aŭ eventualecon kaj ĝi okazas en ĉiuj tempoj escepte la estonteco.

Se mi diras : « foriru, kuru, diru » kie estas la kondiĉoj kiuj karakterizas la subjunktivon ?

Ne estas ia dubo, ke tiel uzata la finiĝo *u* servas por formi la imperativon.

Ĉu la ordona modo povas esti distranĉata en du diversajn modojn ? Ĉu la finiĝo *u* estas intencata por la formado de 2 malsamaj modoj ?

Oni ne povas nomi la ordonan modon imperativo kaj samtempe ankaŭ subjunktivo.

La vorto *subjunktivo* jam kaŭzis multe da konfuzo inter anglaj esperantistoj, ĉar oni opiniis, ke la ordona modo nu nur servas por traduki la imperativon, sed ke per ĝi estas enkondukita en nia lingvo la franca subjunktivo en sia tuteco.

Se por konformiĝo al nacilingvaj gramatikoj estas bezonata alia signifajo ol *modo ordona* estus eble bona ĝenerala nomo *Optativo* ĉar per ĝi oni konigas kaj esprimas volon kaj deziron.

Se mi ordonas (décréter, f., ordain, a., anordnen, g.) — ĉu ĝentile (pete, konsile, propone, ktp.) ĉu malĝentile (ordone, malpermese.) mi devas meti la verbon en ordonan modon.

El tio sekvas ke — krom por traduki la imperativon — ĉiam, estas postulata tiu ĉi modo ankaŭ :

1e) post la konjunkcio *por ke* (afin que, pour que, f. ; that, in order that, a. ; damit, g.), ĉar per sia naturo ĝi montras intencon volan aŭ deziran.

2e) post la konjunkcio *ke* se la verbo de la ĉefa frazo esprimas deziron aŭ volon, ĉu pete, ĉu ordone.

3e) post la konjunkcio *ke* se la frazo mem jam per sia naturo estas esprimo de volo, deziro ktp.

Ekzemple komparu :

Estas necese ke mi parolas — estas parolanta. (Mi jam estas parolanta kaj certigas la necesecon).

Estas necese, ke mi parolu. (Mi ne jam parolas, sed intencas paroli kaj esprimas tiun ĉi deziron).

Estis la devo de la patro, ke li punis sian filon. Estas nia devo, ke ni ĉiuj ĉeestu.

Konvenas ke vi min vizitas, ke vi min vizitu. Ne decis, ke vi ridis. Decas, ke vi silentu !

Li meritas, ke oni lin pendigu. Li meritis, ke oni lin pendigis. Li meritas, ke li estas malŝatata — estu malŝatata.

La sekvantajn ekzemplojn mi ĉerpis el Hamleto de D^ro Zamenhof. La numerojn elmontras la paĝojn :

Mi esperis, ke nia trupo estas ŝufiĉe libera de tiaj mankoj (81).

Mi esperas, ke ĝi bone fruktos (43).

Mi konsentas, ke la krimulo en nenia loko rifuĝon devas trovi (139).

Mi konsentas, ke mi uzis... (51).

Mi timas, ke vi faras kun mi ŝercojn (170).

Estas eble, ke vi scias (162).

Cu ne estas eble ke ni kompreniĝadu (162).

Diru al mia patrino, ke mi tuj venos (96). Ne diru, ke li estas (42).

Mi zorgos, ke ili ne venu tien ĉi (166).

Vi skribis, ke retenu li la nevon (10).

Prezentu liajn mankojn, ke ili aperu (42).

Sia patro kaj mi staros nun tiele ke nevidataj mem, ni ĉion vidu (73).

Vi aranĝos tiel, ke vi batalos ambaŭ (140)

Francaj esperantistoj, komprenеble, ne pekas kontraŭ la 2 unue citita regulo, ĉar ankaŭ en la franca lingvo la konjunkcioj *afin que, pour que* kaj la verboj kiuj esprimas volon, deziron, aŭ iliajn malajojn, ĉiam postulas la subjunktivon.

Estas tamen la verboj esprimantaj dubon, esperon, surprizon, ĝojon, timon ktp. kaj la verboj kiuj esprimas necesecon, devon, konvenon, decon ktp. (ĝenerale nepersone uzataj : il faut, il convient, il est temps, il importe, ktp). aŭ iliajn malajojn, kiuj evidente kaŭzas konfuziĝon kaj malfacilajojn ĉe niaj francaj amikoj, sendube, pro la fakto, ke tiuj ĉi verboj en la franca lingvo ankaŭ ĉiam postulas la subjunktivan modon.

Se ne eĉ ereto de ordona naturo aŭ de ideo dezira aŭ vola povas esti trovata en la uzo de tiuj ĉi verboj francaj, esperantistoj ofte uzas post ili la ordonan modon tute ne rajtigitan.

Sendube ili estas eraren gvidataj per la uzado de la subjunktivo en sia propra idiomo, kiun ili senpripense imitas.

La supre cititaj verboj tamen postulas la modon ordonan nur, se la dependa frazo mem, estas esprimo de intenco, deziro aŭ volo.

Alie devas esti uzata la indikativo.

E. ĈEFEĈ.

DIVERSAĴOJ

Grupo de Vesoul

Ĉiusemajne fariĝas du kursoj : elementa senpaga, kiun S^ro Maigniez, profesoro ĉe la liceo, prenas sur sin (de la 8^a de Novembro), kaj supera por la grupanoj kiun faras S^ro Mossmann, same profesoro ĉe la liceo (de la 10^a de Novembro). La kursoj okazas, kiel en la pasinta jaro, en ĉambrego de l'urbdomo afable pruntita de l'urbestro S^ro Chaudey, nia honora prezidanto.

Je la fino de septembro S^ro John Busuttil, fervora esperantisto el Malto, bonvolis fari al ni tre plezurigan viziton, malfeliĉe tro mallongan, dum niaj grupanoj ĉeestis tiun pruvon de l' taŭgeco de la lingvo internacia, kaj povis paroli kun nia afablega gasto. P. M.

Esperanto ĉe Framasonoj

Oni sciigas al ni ke la en la Boulogne kongreso kunvenintaj framasonoj ĉiunaciaj fondis klubon *Espero ∴ Framasona*, kiu laŭ la publikigita deklaracio celas, ne fondi novan riton, sed :

1. Kunigi la diverslandajn framasonojn esperantistajn.
2. Alvarbi esperantistojn al la framasonaro kaj reciproke framasonojn al esperanto.
3. Forigi malkonsentojn kaj antaŭjuĝojn inter la diversnaciaj kaj diversritoj FF∴ dank' al la scio de l' helpa lingvo Esperanto.

La provizora oficistaro konsistas el du Francoj, unu Anglo, unu Germano.

(*El Germana Esperantisto,* kaj privata letero al ni sendita).

SONETO AL ZAMENHOF

(PRI LA INDIFERENTULOJ)

Kiel vidiĝas de monto
Nuboj matenaj kaŝantaj
Sunon ĉe la horizonto
Kvankam mallumon sekvantaj,

Tiel indiferentuloj
Kovras duone pensajon
Kiu de la nekonuloj
Venkis eĉ la malhelajon.

Sed el la nuboj matenaj
Suno sin montros brilanta
Kvazaŭ el ŝtofoj kurtenaj

Kaj Esperanta forteco
Homojn mirigos lumanta
Super indiferenteco.

AJNO.

31 oktobro 1905.

En Nantes

Sinjoro Doktoro Saquet antaŭ kelkaj tagoj faris paroladon en Nantes, ĉe la Akademia Societo, pri la kongreso de Boulogne. Tio interesis treege la membrojn ĉeestantajn, kaj la prezidanto komandanto Riondel, lingvisto distingita, insistis pri la mirinda strukturo kaj facileco de esperanto.

Z. (de Nantes).

S. Camille LARCHEVESQUE, 2, rue du Cimier, Tours, deziras havi adresojn de fremdlandaj Esperantistoj kiuj volus rilatiĝi kun la grupo de Tours, kies li estas membro.

Bona Propagando

Ĉiutage la gravega jurnala angla *The Daily News* akceptas artikoleton *en Esperanto*. En la numero je 14 oktobro, ĝi presigis la jenan leteron :

Dum la glora kongreso de Boulogne, mi partoprenis al la ekskurso en Anglujon, kie la kongresanoj mirinde estas akceptitaj de la loĝantaroj de Folkestone kaj Dover. Bedaŭrinde malgraŭ ĉiuj miaj penoj por uzi kelkajn anglajn vortojn, mi ne sukcesis min kompreniĝi en la hoteloj, magazenoj k. t. p. Aliparte la hotelmastroj kaj la vendistoj ne estis pli feliĉaj ol mi, volante paroli france. Tiu-ĉi malfacilajoj kaj malagrablajoj pri la manĝo, la kuŝiĝo, la aĉeto, okazis certe ĉe multe da aliaj fremduloj.

Tial mi esprimos deziron tre facile efektivigotan, kaj la gravega jurnalo *The Daily News* povas multe fari pri tiu-ĉi afero. Nur necese estus ke, en ĉiuj grandaj urboj anglaj kie vojaĝas multego da alilanduloj, oni povu trovi kelkajn hotelojn kaj magazenojn esperantistajn. Sajnas al mi ke tio postulas malmulte da tempo, malmulte da lernado. Kontraŭe tio produktos multe de ĉiuspecaj servoj.

Anstataŭ malbonigi la lingvon anglan kaj la lingvon francan, oni parolu en *Esperanto* kaj oni kompreniĝos.

Profesoro BORD.

Al S^oj Sekretarioj de Grupoj. — Kelkaj grupoj — precipe tiuj de la S.f.p.E. — ne estas sufiĉe riĉaj por aĉeti *Esperanto* laŭ la kondiĉoj de la unua cirkulero. Tamen ili bezonus la gazeton, ĉu por propagando, ĉu por siaj kursoj kc.

La sukceso de nia gazeto permesas al ni fari al ili multe pli bonajn kondiĉojn de vendo, t. e. ke ni faros al ili rabaton da 30 0/0 por kvanto minimuma da 10 ekzempleroj ; afrankite super 100.

Se tamen ili ne volas riski la nevendadon, ili volu nin rilatigi kun la jurnalvendisto de ilia urbo al kiu ni faros proponojn de vendo kondiĉa.

Por ricevi bonan sukceson, estas konsilinde anonci en lokaj gazetoj la daton kaj lokon de vendo de nia propaganda jurnalo.

DILPOK

Multaj esperantistoj sendube ricevis la jenan noton. Ni ĝin tradukas sube por tiuj kiuj ne komprenas la francan lingvon :

LEGU, KOMPARU !

LERNAL (lernolibro). — Lingvo internacia en ses lecionoj, de Pastro Marchand, filologo. — (Nova eldono 0,60, afrankite. — Grandaj rabatoj prograndе).

Nia nova metodo de lingvo helpa internacia jam aligis al ni altedevenajn kaj multavalorajn kuraĝigojn. Sufiĉos ke ni citos tie-ĉi, diskrete, leteron inspireman de eminenta profesoro de katolika Universitato.

L.... la 25an de marto 1905a.

Mi nepre ricevis la « Lernal » (lernolibro) kiun vi sendis al mi kaj vin dankas kore pro ĝi. Kioman laboron kostis al vi la konstruado de l'DILPOK, kioman lertecon ĝi montras, facile permesas diveni la simpla kaj eleganta rezultato, kiun vi atingis.

Leginte kaj releginte vian libreton, mi restas konvinkita, ke via lingvo « marchande'a » superas efektive, (tiom, kiom mi kapablas prijuĝi), la ceterajn lingvojn internaciajn. — Ĝi ilin superu ankaŭ per konateco kaj divastiĝo ! Car mi certe ne sciigos vin ke, se iu aŭ alia el tiuj interesplenaj kaj utilaj provoj estas iam sukcesonta, ĝi ŝuldos sian sukceson nur al la supereco super siaj konkurantoj, sed al pli agema reklamo.

Penadu do por propagandi Dilpok, se vi volas ke ĝi iru tre antaŭen...

Cetere mi vidas (almenaŭ tie-ĉi) ke nur Esperanto povos konkuri la unuan lokon, ĝuste ĉar iuj el ĝiaj adeptoj multe klopodas por ĝin konigi kaj disvatigi. Mi tute nesciis la realan rezultaton de tiuj klopodoj : sed estu vere domaĝe, se DILPOK trovus okupita tiun lokon, kiun ĝi rajtas havi kaj kiun li atingus, mi kredas, se ĝi estus pli konata.

Kredu... ktp,..

Dro H. E.

Jen nun specimeno de Esperanto. Ĝi estas portreto mem de l'elpensinto, kiun publikigis liaj adeptoj, okaze de sia kongreso :

Imagu vi malgrandan viron, maldikulon kaj nervulon, kies la gestoj estas precizaj, kaj mezuritaj la vortoj, viron samtempe timeman kaj voleman, grandan scienculon kaj prudentemulon, kaj vi konos unu el la nuntempaj famehonitaj viroj : la doktoro Zamenhof, el pensito de Esperanto.

Kio nur signifas, en DILPOK :

Fanse an lid man, seçid et nervosid, precid in gest, mesid in vorts, timid et samé volman, bedoktid et sesed, et vi keno an celebrid modern : le doctor mediker, invenor of Esperanto.

Kiel oni vidas, DILPOK estas eklektika lingvo. Gi estas tre simpla aplikajo de

ĝenerala gramatiko, kiu povas utili kiel antaŭparolo je la lernado de niaj klasikaj lingvoj.

P. S. — La aŭtoro konsentus instrui mem siajn lecionojn.

Betoncourt-les-Ménétriers, (Hte-Saône).

Ĉu tiu specimeno ne estas alloganta ?

Esperantigis; G. C. 12. 303.

EKZERĈOJ

Laŭ la peto de kelkaj amikoj, ni komencas hodiaŭ la publikigon de ekzercoj kiuj helpos la lernantojn esperantistajn familiariĝi knn la lingvo esperanto aŭ perfektigi sian konon. La francan tradukon oni trovos en la alia parto de la ĵurnalo : tiamaniere la lernantoj evitos la tenton rigardi tro frue, antaŭ la peno farita ; la tradukon kiun ni proponas.

La komencantoj legos unue la esperantan tekston por transmeti ĝin en franca lingvo. La pli progresintoj faros la malan ekzercadon kaj penos traduki la francaĵon en esperanto.

EN VOJO

A. — Bonan tagon, Bernardo.

B. — Mi salutas vin (aŭ saluton), Alfredo.

A. — Tial ke vi konsentis akompani min dum mia vojaĝo, ni ekveturos hodiaŭ.

B, — Jes, ni foriras. Vivu la vojaĝoj, vivu la vagonaro, vivu ĉio !

A. — Ĉu viaj pakaĵoj estas pretaj ?

B. — Jes, jen ili estas.

A. — Kiom da pakoj ! Du vestokestoj, unu noktosako, unu ĉapelskatolo, tri bastonoj, kvar paketoj, unu pafilo kaj du turkaj pipoj ! Kial, diablo ! tiu ĉi ilaro ?

B. — Tial ke ĉio al mi estas necesa.

A. — Eĉ la pafilo ? Vi do intencas pafi ian akciziston ĉe la landlimo ?

B. — Sercemulo ! Mi volas ĉasi kelkajn kapreolojn en Bavarujo ; oni diras ke tiu lando estas tiel ĉasoriĉa !

A. — Vi havos tie multajn aliajn aferojn farotajn. Lasu la tri kvaronojn almenaŭ de ĉio tio ĉi. Vi forgesis, malfeliĉa, ke sur la germanaj fervojoj, oni ne rajtas transportigi ian pakaĵon senpage. Mi kunportas nur mian valizon ; mi preferas aĉeti kelkajn vestopecojn dum la vojaĝo.

B. — Vi estas prava, kaj mi malprava. Kioma horo estas ?

A. — Unu kvarono de la sepa.

B. — Nu ! je kvardek minutoj de la sepa, mi estos malplipezigita tiun ĝenantan provizon de iloj ĝis unu valizo tiel modesta kiel la via.

A. — Perfekte ! Atendante, donu al mi la horlibron de la fervojoj, por ke mi informiĝu en ĝi.....

* * *

B. — Estas finite ! Kaj la duono de la sepa horo sonis jus.

A — Mi gratulas vin Ni vojiru al la stacidomo. Ni uzos la tramvojon.

B. — Jen staras tie ĉi la konstruaĵoj de la stacio. Kuru ni al la kaso por niaj biletoj.

A. — Du biletoj de dua klaso al Strasburgo, ne forgesu.

B. — Kion taŭgas rememorigi ĝin al mi ? Mi ne havas memoron leporan. Atendu min por la pakaĵoj. Ni registrigos ilin por la landlimo Almenaŭ tio ĉi estos gajnita.

A. — Mi sola okupos min pri tio ; ili ne estas embarasantaj ; ni ne havos tropezon pagotan.

B. *(al oficisto).* — Ĉu la rapida (vagonaro) al Petit-Croix estas jam en la stacio ?

OFICISTO. — Jes, sinjoro ; ĝi forveturos post dek minutoj.

B. — Mi iras al la biblioteko de la fervojo por aĉeti *Esperanton*, kiu nin distros dum la vojaĝo.

A. — Iru ni rapide tra la atendejo al la enveturejo

B. — Kiom da reloj estas en tiu ĉi stacio !

A. — He ! dufoje pli multaj ol vojoj.

OFICISTO. — En vagonon ! (envagoniĝu !) sinjoroj

A. — Ni serĉu vagonon ne tro okupitan.

B. — Tiu ĉi fako estas malplena.

A. — Eniru ni, kaj ĉiu el ni elektu angulan lokon.

B. — Jen venas la luigisto de kapkusenoj. Ĉu vi luas unu ?

A. — Certe, kaj mi prenas ankaŭ unu kovrilon. La noktoj estos malvarmetaj en la ĉirkaŭaĵo de la plataĵo de Langres, kiam oni tien alveturos je la unuaj horoj de la mateno, antaŭ la leviĝo de la suno.

B. — Oni fajfas por la ekiro, Kiel longa estas l'aro de l'vagonoj !

A. — Ne metu vian kapon ekster la pordofenestro.

B. — La vento albiovas polvon de karbo en mian vizaĝon.

A. — Sidiĝu ĉe alia flanko ; se vi iros returne, vi ricevos malpli.

B. — Vojgardisto faras signalojn, kaj la vagonaro haltas. Nun ŝajnas al mi ke la lokomotivo elreliĝas kaj ke la kaldronego perdas vaporon per la klapoj.

A. — La timo igas vin vidi multajn aferojn. Reale la maŝinisto premigis la haltigilojn, ĉar ni proksimiĝas al la stacio.

B. — Kio estas tiu nigra faŭko kiun mi ekvidas tie ?

A. — Estas tunelo.

B. — Mi ne amas traveturi la tunelojn.

A. — Ni trairas tre belan regionon. Kia pejzaĝo !

B. — Jes, valoj, montetoj, riveroj, kampoj, vinberejoj, herbejoj kun bovoj, ŝafoj.....

A. — Bestoj ĉiaspecaj, enhavante nin.

B. — Dankon. Rigardu do la belegan vojponton (viadukton). La vagonaro malrapidiĝas por ne jeti sin en la abismon, kiu kaviĝas sub ni.

A. — La vagonaro haltas. Ni alvenis en Chaumont. Dum la vojanĝantoj al Blesmes transvagoniĝos, ni elvagoniĝos kaj marŝos en la bufedon.

B. — Tio ne estas rifuzota. Mi tre malsatas.

BIBLIOGRAFIO

Proverbaro Esperanta. — Tiu nova verko, kies eliris ĝis nun du unuaj kajeroj, estas aldono de *Frazeologio rusa-pola-franca-germana.* Frazeologio kaj Proverbaro havas kiel aŭtoron S-ron F. Zamenhof.

Ili estas kolekto tre riĉa en kvin lingvoj (komprenante la parton esperantan) de proverboj kaj frazeroj, metitaj en alfabeta ordo laŭ la rusaj ĉefaj vortoj.

Mi nenion povas diri pri la partoj rusa, pola kaj germana, sed mi iom parolas pri la franca kaj esperanta.

Se la Germanoj kaj eble multaj aliaj popoloj tre ofte en la interparolado ĉiutaga uzadas proverbojn aŭ kvazaŭe stereotipajn frazojn, la nunaj Francoj, mi devas ĝin konfesi, havas ne tre multe da ili, kaj eĉ oni rimarkis ke ju pli la tono de la stilo franca altiĝas, des pli la skribanto aŭ parolanto evitas la proverbojn. Franca proverbo ŝajnas preskaŭ ĉiam familiara. Kaj pro tio la nombro de la francaj proverboj, kies plimulto ekzistas nur en la malnova literaturo, fariĝas pli kaj pli malgranda.

La proverboj francoj, kiujn Sro Zamenhof kolektis, ŝajnas al mi tre bone efektitaj kaj tre ĝuste komprenitaj. Tamen mi devas diri ke, almenaŭ laŭ mia scio, kelkaj el ili falis el la kutimo. Ekzemple : *dépouiller le vieil Adam* apartenas nur al la eklezia lingvo, kaj kiom de Francoj povus diri precize kion ĝi signifas ? Kaj ĉu estas multaj Francoj kiuj konas tiujn ĉi : Il s'y entend comme une chèvre sur une horloge. — Face d'homme porte vertu. — A beau jeu beau retour. — Des mains vides, vide prière. — Autant dépense chiche que large. — C'est du pain bien long (mi ne komprenas). — Ce qui vient du flot s'en retourne par la marée. (Oni diras : Ce qui vient de la flûte, s'en va par le tambour, kiam oni ĝin diras). — Battre sa femme, c'est frapper un sac de farine. — Le Français est sage après le coup (1), ktp.

Eĉ kelkaj bezonus komentarion filologian por la plimulto de l'Francoj, se ili volas esti komprenitaj, ekzemple : *Ire* de frère, *ire* d'enfer. — Les chevaux courent les *bénéfices* et les ânes les attrapent. — Trois font *chapitre.* —

Au riche homme souvent sa vache vêle
Et du pauvre *le loup le veau* emmène.

Tiu ĉi odoras la mezepokon (moyen-âge).

Sed kun granda plezuro mi retrovis en la verko de Sro F. Zamenhof vere vivantajn kaj eĉ ofte uzatajn proverbojn kaj frazerojn : Il n'y a que le premier pas qui coûte. — On ne saurait faire boire un âne s'il n'a pas soif. — Si jeunesse savait, si vieillesse pouvait. — Il ne faut pas se moucher plus haut que le nez. — Bonne renommée vaut mieux que ceinture dorée (jam malnovetiĝinta). — Il faut faire contre mauvaise fortune bon cœur. — Un bon averti en vaut deux. — Tirer le diable par la queue. — Il ne se mouche pas du pied. — Jeter de la poudre aux yeux. ktp., ktp.

Car Sro F. Zamenhof verkis tre konscience kaj science.

La esperantaj proverboj estas tute novaĵo, kaj bona faritaĵo. Ne nur ili ĉiaj estas ordinare tre kompreneblaj kaj klaraj, sed mi admiris ke kvankam tradukante precize, ili estas aŭ rimitaj aŭ elegante ritmitaj. Mi ne malcedas al la deziro citi kelkanj :

Kiu rabi eliras, ofte nuda revenas.
Hazardo estas malbona gardo.
Espero panon ne donas.
Malpli esperu, pli konsideru.
Se forestas la suno, sufiĉas la luno.
Koro tro plena — buŝo parolas.
Ne iru fadeno antaŭ kudrilo.
Plumo ne sentas, papero silentas.
Gi estas por mi volapukaĵo.
Venkas ne forto, venkas la sorto.

Tamen mi ne tuj ekvidos la sencojn de malmutaj, kiel :

Plej granda potenco kuŝas en la komenco.
Kvitiĝas servo per reservo.
Malsanan demandu, al sana donu.

Sed mi estas franca, kaj mi diris ke la Francoj ne ĉiam komprenas la proverbojn.

CH. L.

(1) Antaŭ kelkaj tagoj, Pola sinjorino citis al mi tiun ĉi proverbon, aldirante ke ekzistas simila en pola lingvo. Mi konfesas ke ŝi devis klarigi ĝin al mi ; mi aŭdis ĝin unuafoje.

POR PROPAGANDO

Ni havas kelkajn nevenditajn numerojn resenditajn de la vendistoj kaj tenejistoj. Tiuj ekzempleroj estas ne tre freŝaj, iom flaviĝintaj au makulataj, sed ankoraŭ tre taŭgaj por propagandaj celoj, kiel senpaga disdono, intenca perdo en legejoj, vagonoj, atendaj salonoj, por la hospitaloj kaj por ĉio kion povas eltrovi penso de lerta propagandisto. Ni povas ilin liveri *afrankite ĉe domo* por la jenaj prezoj :

POSTPAKETO DA :	DUAELEKTO	UNUA ELEKTO
3 milgramoj (ĉirkaŭ 150 jurnaloj.)	2 50	4 »»
5 milgramoj (ĉirkaŭ 250 jurnaloj.)	3 70	6 20
10 milgramoj (ĉirkaŭ 500 jurnaloj.)	6 50	11 50

Supera elekto : tute freŝaj ekzempleroj. Unu cento : 4 fk., poŝto plie.

tio ĉi ? nenies, aŭ se vi volas - ; - manoj kunligiĝas.

ĉifi 2 malgladigi, ĉifonigi = bule - paperon ; - robon ; li ĉifis mian kolumon tiel bone gladitan.

ĉifono -aĵo : malnova peco de teksaĵo, ĉifaĵo | **-ulo :** vestita je - j | **-isto :** komercisto de -j.

mb. : ornamaĵo, galanteriaĵo ; oni trovas eĉ : ĉifonujo (t.e. kesto por ĉifonoj) en senco de : ŝranketo por galanterioj !

ĉikani ? akre riproĉi pro malgravaĵo = la pordistino -as kun la servistinoj pri ĉiuj faroj de la mastro.

ĉio ĉiu aĵo, la tuto = ĉio, kio havis komencon, havos finon | kompone : ĉiopova, ĉiovida, kc.

ĉirkaŭ prep. ; oni diras ke kelkaj punktoj estas - alia, kiam tiu lasta estas interne de la linio kiu ilin kunligas ; tiu prep. utilas :

1e por montri eston aŭ agon okazatan ĉirkaŭ io = muro staras - la urbo ; la tero rondiras - la suno ; meti zonon - si | kompone : ĉirkaŭaĵo ; ĉirkaŭi, -kuŝi ; -ligi, -meti, -mordi, -preni, -rigardi (rig. ion je ĉiuj flankoj), -volvi, kc.

2e por montri agon efikatan de io sur la objektoj apudaj ĉirkaŭ ĝi = li rigardis - si, fari ombron - si, semi la teruron - si | kompone : ĉirkaŭagi, -lumi, -ordoni, -rigardi, -ŝpruĉi, kc.

Rim. — Kun la verboj 1 komponitaj per ĉirkaŭ, kiam la prepozicio uzota estas ĝuste -, oni uzas *akuzativon sen prepozicio* = fosaĵo -as la urbon ; la pastroj -saltis l'altaron

ĉiu adj. iu ajn el la konsideratoj, neniu esceptite = ĉiu homo estas mortonta | **ĉiuloke :** - ajn loko | **ĉiuokaze :** laŭ - okazo : li rakontas -okaze strangajn aventurojn | kompone : ĉiujara, -monata, -semajna, -tago, -minuta, -momenta, kc.

ĉizi ? entranĉi per ĉizilo | **-ilo :** peco de ŝtalo kies fino estas akrigita laŭ linio kaj kiu utilas por entranĉi en ŝtofoj malmolaj : marmoro, metaloj, ligno = rekta, duonronda -ilo ; -ilo de meblisto, de skulptisto, de juvelisto, kc.

ĉokolado nutra komponaĵo de kakao kaj sukero.

ĉu adv. ; montras demandon.

Oni ordinare ne uzas ĉu kun rilataj pronomoj uzataj kiel demandaj, sed oni uzas ĝin en ĉiuj aliaj okazoj demandaj ; oni ĝin lokigas, se bezonas, *antaŭ* la vorto pri kiu estas aparte demandite ; ekz. : ĉu *vi* lin vidis ? — ne mi, sed aliu ; ĉu *lin* vi vidis ? — ne li, sed aliun ; ĉu *vidis* vi lin ? — mi ne lin vidis, sed oni tion diris al mi, kc.

D (do) konsonanto denta plaŭda-sona | **D :** nomo de tonoj kies nombro de vibroj estas 292 aŭ duobloj posekunde.

da prep. ; montras rilaton de kvanto.

Oni uzas *da* post vortoj havantaj sencon de kvanto :

1e ĉu propra sence, kiel : kvanto*, multo, amaso*, aro, — iom, kiom multe, kelke, sufiĉe, tro, — deko, cento, milo, — nomoj de mezuroj : amplekso, longo, areo, vasto ; metro, gramo, litro, funto, kc. — daŭro*, k.a.

2e ĉu okaze uzataj kiel mezurilo : glaso, plenmano, bobeno, pakaĵo, kc. En ĉiu okazo, laŭ tio se, en penso, la unua vorto celas determini *kvante* la duan, oni uzas post ĝi la prep **da ;** se male oni celas determini *kvalite* per la dua vorto la diritan kvanton, oni uzas la prep. **de.** Tial oni trovas samtempe : amaso *da*, aŭ *de* brutoj ; sumo *da*, aŭ *de* mono

Ekzemploj : mi petas de vi pecon *da* pano, donu al mi peceton *de* tiu ĉi kuko ; glason *da* vino li vendas 10 cmojn, glason *de* teo mi ŝatas post manĝo ; tio havas valoron *da* unu franko, la valoro *de* ŝilingo superas la valoron *de* franko ; duono *da* rublo, la duono *de* la sumo, duono *de* kokido ; ŝi utiligis por tiu laboro tri bobenojn *da* silko (silkon je kvanto da tri bobenoj), donu al mi la bobenon *de* silko, ne tiun *de* lano ; li vendis al mi tri pakaĵojn *da* tabako po 60 cmojn, li alportis al mi tri pakaĵojn *de* diverslandaj tabakoj.

Enfine oni ofte komprenas sendire vorton kvantan en diversaj esprimoj, kiel : manko (de sufiĉe) *da* spaco, premio (havante valoron) *da* 100 frankoj, (komparu : la premio *de* la konkurso). v. *de*.

daktilo frukto de -ujo *(phœnix dactylifera).*

dalio veg. *(dahlia variabilis).*

damo 1e nomo de diversaj ludoj, v. **ŝako, karto** | ĉe damludo, soldato kiu sukcesis atingi la lastan linion kontraŭan | **-ludo :** ludo kiun oni kondukas per markoj (soldatoj) unuformaj kaj dukoloraj sur speciala tabulo (damtabulo) dividita je 64 aŭ 100 kvadratoj alterne blankaj kaj nigraj | **2e damo aŭ damcervo :** mam. *(cervus dama).*

danci 1 sin movi takte laŭ difinitaj reguloj, kun aŭ sen akompano de muziko = valso, polko, mazurko estas dancoj.

dandi 1 afekti apartan elegantecon je manieroj kaj vestaĵo.

danĝero risko, ebleco de ia malbono ; timindaĵo.

danki 2 konfesi ricevon de bonfaro ia kaj esprimi respondan senton al la bonfaranto = mi dankas al vi, *aŭ* vin pro tio ; danke ! ; sincera danko estas ŝatinda rekompenso ; mi sukcesis je tio dank'al vi, dank'al via helpo | komp : dank'al tiu okazo mi povis...

dato la nomo de l' monato kaj la numero de l' tago = kiun daton ni havas hodiaŭ ? - hodiaŭ estas la 23a (tago) de aprilo ; oni festos baldaŭ la datrevenon de mia naskiĝo ; kambion oni pagas je datfalo ; ne forgesu datumi vian leteron.

Antaŭ dato oni povas uzi prep. *en* aŭ *dum* : tio okazis en la dua de decembro ; Vaŝington estis naskita dum la dudek dua de februaro 1732. Plejofte oni uzas akuzativon sen prepozicio : la duan de decembro, la 22an de februaro. Enfine la nuna uzo tre ofte metas simple la numeron de la tago, tiun de la monato kaj la lastajn ciferojn de la jarnumero : 23/IV/05

daturo veg. *(datura stramonium).*

daŭri esti senhalte, seninterrompe = komenci, daŭri, ĉesi, estas la tri modoj de l'esto ; li daŭras paroli *aŭ* parolante ; lia malsano daŭris *dum tri jaroj* aŭ *tri jarojn*, (ĝi havas daŭron da tri jaroj) ; kiam li mortis, lia malsano daŭris jam *de* tri jaroj, (li estis malsana jam de tri jaroj) | **-igi :** estigi plue, ne ĉesigi = li daŭrigis mian laboron, tiu historio estas daŭrigota | **-o :** tempo mezurata : la daŭro *de* unu tago estas 24 horoj ; tiu laboro bezonas daŭron *da* tri tagoj ; ĝi havis la daŭron *de* rozo, tio havis daŭron *da* kelkaj sekundoj.

de prep. ; montras diversajn rilatojn :

1e foriro : iri *de* Parizo al Londono ; *de* la kapo ĝis piedoj ; veni *de* Rusujo ; la vento *de* l' nordo ; rigardi *de* malproksime.

2e simila senco rilate tempo ; fordaŭro = *de* nun (plue) ; *de* tiu tempo ; *de* eterne ; komencante *de* la tago kiam... ; en jaro mila *de* l'Enkarniĝo ; lia malsano daŭras *de* tri jaroj.

En tiuj sencoj estas sama diferenco inter *de* kaj *for.* kiel inter *ĝis* kaj *al.* Efektive, *for* kaj *al* montras simplan movon inter la subjekto kaj la objekto = salti *for* la bordo, salti *al* la bordo ; *de* kaj *ĝis* enhavas la tutan spacon aŭ tempon trairitan = *de* la kapo *ĝis* piedoj, de tiam ĝis hodiaŭ.

Kompare : *tuto kies la konsiderato estas parto* = la soldatoj *de* tiu regimento ; la sumo ; donu al mi peceton *de* tiu ĉi kuko — *kaŭzo, aŭtoro, komplemento de verboj pasivaj* = konsekvence *de* tio ; tio venas *de* la malbona edukado ; la sistemo *de* Kant ; amata *de* sia patro ; sin amigi *de* ĉiu ; naskiĝi *de* forta patrino ; la amo *de* Dio.

3e *de* utilas por kunligi vorton kun ĝia determinanto, ne aldonante specialan sencon, tiel ke oni povas ofte meti anstataŭ ĝi simplan adjektivon kvalitan = la lumo *de* l' suno (la suna lumo) ; felo *de* urso (ursa felo) ; moroj *de* mezepoko (mezepokaj moroj) ; povo *de* kreanto (kreanta povo) ; aŭ kunmetitan vorton = aro *de* arboj (arbaro) ; amaso *de* steloj (stelamaso) ; *de* granda indo (grand-inda) ; reĝido de Danlando (danlanda reĝido).

4e fine, *de* utilas por montri posedon, apartenon = la libro *de* Petro ; la filo *de* la najbaro.

En tiu lasta senco oni proponis uzi, anstataŭ *de*, dubiga kaj ofte maloportuna, italan prepozicion *di* Ekz : tiu kampo estas mia de la domo *di* Se A. ĝis la lageto *di* Se B. ; la tago de naskiĝo (naskiĝa tago) de la patrino *di* mia patro.

Kompone, *de* estas uzata nur en la unua senco = decentrokura, defali, deflugi, deflui, deiri, deruli, deveni — deartikigi, defroti, degenerigi, dehaki, dejeti, delogi, demeti, depreni, deteni, deteri, deturni.

v. *da, el. for.*

debato disputo (malofta).

debeto ŝuldo de konto (komerco) = skribu la sumon en mian debetkonton.

debito vendado = tiu ĉi komerĉaĵo havas facilan debiton (malofta).

Neatendita malsaniĝo de l'Administranto de ESPERANTO devigas nin senkulpigi pri la malfrua apero de tiu numero, kaj ne permesas al ni promesi regulan eliradon de tiu-ĉi gazeto dum monato Decembro. Sed, ĉiuokaze dum Januaro ĝi eliros regule, kun sama aŭ alia Administranto. Se montriĝas bezone.

PREMIÈRE ANNÉE. — N° 12. Le Numéro : 10 CENTIMES. DIMANCHE 19 NOVEMBRE 1905.

★ ESPERANTO ★

JOURNAL DE PROPAGANDE POUR LA LANGUE AUXILIAIRE INTERNATIONALE

DE DR L. L. ZAMENHOF

ADMINISTRATION :
M. Paul BERTHELOT
CERET (Pyr.-Or.) France.

ABONNEMENTS
24 numéros consécutifs, 3 fr. pour le monde entier
10 abonnements à la même adresse : 24 fr.
Edition de luxe : 12 numéros, 4 fr.

RÉDACTION :
M. Ch. LAMBERT
10, rue Berbisey, DIJON (Côte-d'Or).

N'envoyer à la Rédaction rien de relatif à l'Administration.

Le numéro **13** *de* **Esperanto** *paraîtra*
DIMANCHE 3 DÉCEMBRE

ESPERANTO & LANGUES NATIONALES

Bien des fois nous avons tous lu ou entendu ce reproche fait à l'esperanto : « Il fait une concurrence déloyale aux autres langues vivantes ; les Français ne doivent pas l'accepter, car il agit directement contre l'extension de la langue et de l'esprit français à l'étranger ; les Anglais doivent le rejeter, parce qu'il fait du tort à la langue anglaise ; les Allemands pour une raison semblable, et ainsi de suite ; à notre époque troublée où le principe des nationalités, parfois si attaqué, a besoin de toutes les forces vives des nations pour se maintenir, l'esperanto serait l'agent le plus actif de la destruction de l'individualité des peuples, et le peuple qui le premier commettrait l'imprudence de l'adopter, se diminuerait forcément, se condamnerait à une infériorité funeste vis-à-vis des autres plus avisés parce que plus conservateurs. »

Les espérantistes s'empressent tous de protester qu'ils n'ont jamais conçu de si noirs desseins, qu'ils sont aussi attachés à leur pays et à leur langue que qui que ce soit. Si la France, par exemple, devait pâtir de l'esperanto, comme la France n'est que la collectivité des Français, les espérantistes français auraient tout autant à pâtir que leurs nationaux non-espérantistes. Or personne ne cherche le bâton qui doit le battre.

— Vos intentions sont pures, ripostent leurs adversaires ; nous ne vous croyons pas malhonnêtes, et nous ne doutons pas un instant de votre parole ; mais vous êtes aveugles, et vous ne voulez pas voir ce qui crève les yeux des gens non prévenus.

Et la discussion s'éternise sans fin ; les uns et les autres répètent à satiété les mêmes critiques et les mêmes apologies, sans faire avancer d'un pas la question.

Pourquoi cela ? Parce que la discussion ne s'agite que sur des possibilités. Ah ! si l'on avait une preuve matérielle et tangible que l'esperanto nuit aux langues vivantes, ne craignez rien, on s'en servirait triomphalement, on la crierait sur les toits ; elle remplirait tous les journaux et ce serait le cordon de soie qui étranglerait une bonne fois le pauvre esperanto.

D'autre part, les espérantistes ne peuvent répondre que des phrases. La diffusion de l'esperanto n'est pas encore parvenue au point qu'elle puisse — si jamais elle le devait — accomplir le mal dont on l'accuse. C'est comme une drogue qui, au dire de ses détracteurs, ne deviendrait un poison dangereux que si elle était prise à haute dose ; malheureusement les nations ne s'en sont administré encore que des quantités minimes, et nul ne peut démontrer que la drogue est nocive ou sans danger.

Des faits, je n'en ai point à fournir, mais seulement une indication, une sorte de commencement de preuve.

A l'occasion du congrès, j'ai reçu des extraits de journaux écrits en français, pour des Français, et imprimés à Berlin, à Saint-Pétersbourg, à Bucarest, à Constantinople, au Caire, à Rome, à Mulhouse et à Strasbourg, et ces journaux, chose étrange, étaient dans leur ensemble, favorables à l'esperanto. Dans *la Chronique* de Londres, journal également français, plusieurs correspondants se sont livrés à une véritable joute oratoire pour et contre l'esperanto.

Ce fait m'a extrêmement frappé. Qui en effet est plus à même de juger du mal que l'esperanto peut faire à la langue française dans les pays étrangers, sinon les Français qui sont établis en pays étranger et qui tiennent assez à leur langue pour créer et soutenir des journaux français ?

Les Français, dira-t-on, sont aussi imprudents hors de chez eux que dans leur patrie, nation légère et imprévoyante… Vous entendez d'ici le refrain.

Eh bien ! j'ai lu aussi des articles très élogieux sur l'esperanto dans un journal italien et dans un journal américain, imprimés tous deux à Paris, l'un en italien pour les Italiens, l'autre en anglais pour les Américains. Donc les Italiens et les Américains établis ou de passage en France sont aussi légers et imprévoyants que les Français à l'étranger. Et alors, si tout le monde est également fou, notre folie générale court le risque d'être sagesse.

En lisant donc l'opinion de ces gens *qui avaient tout intérêt à se défier de l'esperanto*, et qui pourtant l'accueillaient parfois avec plus que de la sympathie, j'ai réfléchi à la question, et je me suis dit : partout il y a une part de vérité, même dans les paradoxes. Les espérantistes, j'en suis sûr, n'ont pas tort ; mais leurs adversaires doivent avoir aussi quelque peu raison. Comment faire accorder la chèvre et le chou ? Où trouver le malentendu qui sépare les deux camps et les arme l'un contre l'autre ? Dans leurs arguments, qu'y a-t-il de juste, qu'y a-t-il de mal compris ou de mal interprété ?

J'en suis arrivé à ces conclusions que je soumets aux lecteurs de ce journal, pour qu'ils l'apprécient eux-mêmes.

Il faut, nous dit-on, répandre le français le plus possible à l'étranger, pour que notre commerce, notre influence, notre esprit s'y propagent. Un Arabe de Syrie, par exemple, sachant un peu de français ira plus volontiers acheter chez un commerçant français que chez le commerçant allemand établi à côté. Et le même Arabe, entrant en contact avec la langue française et les Français euxmêmes, estimera, aimera la France, et ainsi, sans s'en douter, se laissera imprégner de l'esprit et de la civilisation des Français.

Dans ce raisonnement, en apparence impeccable, je vois une partie vraie et une partie fausse.

Oui, quiconque entre, de quelque manière que ce soit, en communication intime avec un autre, en arrive bientôt à communier avec lui dans ses manières de voir et de juger ; l'humanité est, par bonheur pour elle, éminemment réceptive. Donc le contact prolongé et intime des Français avec les Syriens est à souhaiter, et à développer avec toutes les énergies françaises.

(A suivre).

POIGNÉE DE NOUVELLES

Groupe Espérantiste de Tours (siège social : Palais du Commerce. — Des cours gratuits hebdomadaires professés par Mme Guivy, professeur approuvée de la S. f. p. E. ont lieu depuis le 15 novembre :

Pour les dames et les jeunes filles, tous les mercredis, à 8 h. du soir, à l'école de filles, 8, rue de Bordeaux ;

Et pour les hommes et les jeunes gens, tous les samedis, à la même heure, à l'école de garçons, 64, avenue de Grammont.

Enfin un cours supérieur, absolument réservé aux membres du Groupe, et professé par M. Peltier, professeur approuvé de la S. f. p. E., s'ouvrira aujourd'hui 19 novembre, et aura lieu le troisième dimanche de chaque mois, au siège social, Palais du Commerce, rue St-François-de-Paule.

* * *

Rouen. — Cours d'esperanto publics et gratuits organisés par la Société d'Emulation du Commerce et de l'Industrie de la Seine-Inférieure, à l'Hôtel des Sociétés Savantes. Cours élémentaire, prof M. Leroux, le mardi à 9 h., 70 élèves. Cours supérieur, prof. M. Gehet, le vendredi à 8 h., 10 élèves.

Organisés par l'Union Philanthropique des Employés de Commerce. Cours élémentaire, prof. M. Gehet, le samedi à 8 h. 1/2. à l'école Pouchet, rue Thouret, 40 élèves. Cours au 39me de ligne, prof. M. Levillain.

* * *

Sotteville-lès-Rouen. — Cours élémentaire, prof. M. Poisson, le mercredi à 8 h. 1/2, école Raspail, 50 élèves.

Le Secrétaire, GEHET.

* * *

France. — Après une conférence sur l'esperanto, les bases d'un groupe sont jetées au *Perreux* (Seine).

* * *

Au Congrès national des Socialistes, à Châlon-sur-Saône. — Les secrétaires des Fédérations socialistes de l'Ain, des Deux-Savoies et du Jura déposèrent une motion en faveur de l'esperanto.

Après débats, le Congrès vota à une forte majorité le vœu que le *Bureau international socialiste* de Bruxelles admette l'esperanto parmi les langues qui lui servent à sa correspondance internationale.

(Communication de M. Barabant,
maire de Dijon).

* * *

Nous continuons toujours à recevoir d'excellentes nouvelles sur la réouverture des cours d'esperanto :

Vesoul, deux cours (voir partie espérantine).

Alfortville, Société d'Enseignement populaire, tous les vendredis, farita de M. Devoucoux.

Beaune, Sro Bord, au Collège.

Troyes, à l'école des garçons de la rue Diderot.

Fontainebleau.

Constantine, chez M. Baissac, 1, rue d'Aumale.

Nogent (Seine), organisé par l'Association philotechnique.

Le Perreux (Seine).

Béziers, à l'école Diderot.

Elbeuf, par M. Thomas, directeur de l'école manufacturière.

Calais, groupe espérantiste, à la salle de la Justice de paix.

Cercle espérantiste, à l'Elysée St-Pierre.

On trouvera plus loin la liste complète des cours publics professés à Paris, auxquels il faut ajouter de nombreux cours privés.

* * *

Note reproduite dans son essence par beaucoup de journaux :

L'esperanto.

On sait qu'il existe un groupe médical espérantiste, qui travaille à la propagation de la future langue universelle. Nous apprenons que le professeur Ch. Bouchard, qui le préside, va prochainement publier un dictionnaire d'anatomie rédigé en esperanto.

Ça marche !

* * *

Un édile parisien au groupe espérantiste de Londres. — Nos lecteurs se rappellent que lors de son passage à Paris, le docteur Zamenhof fut officiellement reçu à l'Hôtel de Ville par M. Bellan, syndic du Conseil municipal de Paris (avant de l'être par le Ministre de l'Instruction publique).

Cette réception fut plus qu'un acte de courtoisie banale. M. Bellan est espérantiste lui-même.

Dernièrement, nous écrit M. Cefeĉ, (probablement à l'occasion de la visite des conseillers municipaux de Paris à Londres ?) il fut reçu par le groupe espérantiste londonien : on y prononça des allocutions en anglais, en français et en esperanto.

* * *

Suisse. — A Genève. — La Société des Anciens élèves de l'Ecole d'horlogerie a eu l'heureuse idée d'organiser un cours public d'esperanto pour dames et messieurs. Le prochain Congrès international espérantiste, qui aura lieu à Genève, en 1906, engagera certainement bon nombre de personnes à s'inscrire à ce cours, qui se donnera à l'Amphithéâtre de chimie de l'Ecole d'horlogerie, le mardi et le jeudi soir, de 8 heures et demie à 9 heures et demie. Première leçon : jeudi 26 octobre prochain. Inscription : 3 fr. Les inscriptions seront reçues chez MM. Schwitzguebel, fournitures d'horlogerie, rue Chantepoulet, 8 ; C. Perrin, horlogerie, boulevard Georges Favon, 2 ; Librairie circulante Richard, rue du Rhône, 80 ; Ch.-H. Hall, tabacs et cigares, angle rue des Pâquis et rue Sismondi, 7. Nous félicitons ces jeunes gens de leur initiative et faisons des vœux pour que leur projet soit couronné de succès et que Genève tienne un rang honorable dans cette question d'une langue internationale.

(Courrier de Genève).

* * *

— Une nouvelle Société espérantiste vient de se fonder à Genève sous le titre de *La Stelo*. Elle a organisé avec succès un cours à l'Ecole d'Horlogerie, qui compte 35 auditeurs des deux sexes. Elle en ouvrira un autre dans le local de « The Berlitz School of Languages, » que le directeur-propriétaire lui a aimablement prêté. Ce second cours commencera le lundi 13 novembre, à 8 heures du soir.

(Communiqué par M. Dubois,
secrétaire de *La Stelo*.

* * *

Samedi dernier notre rédacteur M. Ch. Lambert a donné à l'Université de Genève une conférence sous les auspices du Département cantonal de l'Instruction publique.

Nous en reparlerons.

* * *

Nouveau groupe à Bâle :

(Germana Esperantisto).

Je demande pardon aux lecteurs de ne pas varier mes phrases quand j'annonce les nouveaux groupes. Ils sont trop, et la langue française n'est pas assez riche pour me fournir toutes les variantes dont j'aurais besoin.

* * *

Pays-Bas. — Il vient de se fonder à Utrecht une Société espérantiste hollandaise, ayant pour but la propagation en Hollande et dans les colonies au moyen de livres, brochures, conférences, etc. Elle prendra probablement la direction de la revue « Holanda Pioniro. »

(L'Espérantiste).

* * *

Allemagne. — Nouveau groupe à *Ulm*. — Les cours d'esperanto sont inscrits au programme officiel de l'Académie de Commerce de *Hambourg*.

Beaucoup d'autres cours sont ouverts en Allemagne, et les conférences s'y multiplient dans toutes les grandes villes.

* * *

« Le progrès de l'esperanto dans les pays de langue allemande est devenu plus important, il y existe maintenant de nombreux groupes qui travaillent activement dans diverses régions ; on commence à parler de l'esperanto moins sceptiquement, et nous pouvons, sans trop d'optimisme, espérer des succès encore plus grands cet hiver. »

En conséquence les espérantistes allemands songent à s'unir en une organisation générale non centralisée et à but pratique.

(Germana Esperantisto).

* * *

Bosnie. — A l'Ecole de Commerce de *Seraievo*, le cours d'esperanto est suivi par cinquante auditeurs.

* * *

Grèce. — La propagande commence à Athènes.

(Ruslanda Esperantisto).

* * *

Russie. — Nouveau groupe à Ieniseisk (Sibérie.

* * *

Canada. — A *Winipeg* (Etat de Manitoba) est né un groupe qui s'est affilié à la Société des espérantistes anglais.

(Germana Esperantisto).

* * *

Etats-Unis. — Une Société Espérantiste s'est organisée à New-York.

Rappelons que Boston a son groupe espérantiste.

Les Etats-Unis commencent à venir. Et eux, ils aiment à marcher à pas de géants. D'ailleurs il existe déjà dans ce pays un bon nombre de petits groupes, encore ignorés et isolés, qui cherchent, par l'association, à croître et multiplier.

EXERCICES

A la demande de quelques amis, nous commençons aujourd'hui la publication d'exercices qui aideront les étudiants espérantistes à se familiariser avec la langue esperanto ou à s'y perfectionner. La traduction espérantine se trouve dans l'autre partie du journal : ainsi les étudiants échapperont à la tentation de regarder trop tôt, avant l'effort fait, la traduction que nous proposons.

Les commençants liront d'abord le texte espérantin pour le mettre en français. Les plus avancés feront l'exercice contraire et s'efforceront de traduire le français en esperanto.

EN ROUTE

A. — Bonjour, Bernard.
B. — Salut, Alfred.
A. — Puisque tu as consenti à m'accompagner dans mon voyage, nous nous mettrons en route aujourd'hui.
B. — Oui, nous partons. Vivent les voyages, vive le train, vive tout !
A. — Tes bagages sont-ils prêts ?
B. — Oui, les voici.
A. — Que de colis ! deux malles, un sac de nuit, un carton à chapeau, trois cannes, quatre petits paquets, un fusil et deux pipes turques ! Pourquoi, diantre, tout cet attirail ?
B. — Parce que tout m'est nécessaire.
A. — Même le fusil ? Tu as donc l'intention de tirer quelque douanier à la frontière ?
B. — Blagueur ! Je veux chasser quelques chevreuils en Bavière ; on dit ce pays si giboyeux.
A. — Tu y auras bien autre chose à faire. Laisse-moi au moins les trois quarts de tout cela. Tu as oublié, malheureux, que sur les chemins de fer allemands on n'a pas le droit à un transport gratuit de bagages. Moi, je n'emporte que ma valise ; je préfère acheter quelques effets en voyage.
B. — Tu as raison, et moi, j'ai tort. Quelle heure est-il ?
A. — Six heures un quart.
B. — Eh bien ! à sept heures moins vingt, j'aurai réduit cet encombrant fourniment à une modeste valise comme la tienne.
A. — Parfait ! En attendant, donne-moi l'Indicateur des chemins de fer, que je le consulte.....

* * *

B. — Ça y est ! Et six heures et demie viennent de sonner.
A. — Mes félicitations. En route pour la gare. Nous allons prendre le tramway.
B. — Voici les bâtiments de la gare. Courons au guichet pour nos billets.
A. — Deux secondes pour Strasbourg, n'oublie pas.
B. — A quoi bon me le rappeler ? Je n'ai pas une mémoire de lièvre. Attends-moi pour les bagages. Nous les ferons enregistrer jusqu'à la frontière. Ce sera toujours ça de gagné.
A. — Je m'en occuperai tout seul ; ils ne sont pas encombrants ; nous n'aurons pas d'excédent à payer.
B (*à un employé*). — L'express de Petit-Croix est-il déjà en gare ?
L'EMPLOYÉ. — Oui, Monsieur, il partira dans dix minutes.
B. — Je vais à la bibliothèque du chemin de fer pour acheter *Esperanto* qui nous distraira pendant le voyage.
A. — Passons vite dans la salle d'attente et de là sur le quai.
B. — Que de rails il y a dans cette gare !
A. — Parbleu ! deux fois plus que de voies.
UN EMPLOYÉ. — En voiture, Messieurs !
A. — Cherchons un wagon pas trop occupé.
B. — Ce compartiment est vide.
A. — Entrons, et choisissons chacun une place de coin.
B. — Voilà le loueur d'oreillers. En loues-tu un ?
A. — Bien sûr, et je prends aussi une couverture. Les nuits sont fraiches dans les environs du plateau de Langres, quand on y arrive aux premières heures du matin, avant le lever du soleil.
B. — On siffle pour le départ. Que le convoi est long ?
A. — Ne mets pas la tête hors de la portière.
B. — Le vent me souffle de la poussière de charbon dans la figure.
A. — Change de côté ; en allant à reculons tu en recevras moins.
B. — Un cantonnier fait des signaux et le train s'arrête. Il me semble maintenant que la machine déraille et que la chaudière perd de la vapeur par les soupapes.
A. — La peur te fait voir bien des choses. En réalité, le mécanicien a serré les freins, parce que nous approchons d'une gare.
B. — Qu'est-ce que ce gouffre noir que j'aperçois là-bas ?
A. — C'est un tunnel.
B. — Je n'aime pas traverser les tunnels.
A. — Nous parcourons un bien beau pays. Quel paysage !
B. — Oui, des vallées, des collines, des rivières, des champs, des vignes, des prés avec des bœufs, des moutons !...
A. — Toutes sortes de bêtes, y compris nous.
B. — Merci. Regarde donc le magnifique viaduc ! Le train ralentit de peur de se précipiter dans l'abime qui se creuse au-dessous de nous.
A. — Le train stoppe. Nous voici arrivés à Chaumont. Tandis que les voyageurs pour Blesmes changeront de voiture, nous, nous descendrons et irons au buffet.
B. — Ce n'est pas de refus. J'ai l'estomac dans les talons.

LECTEUR. — Si la cause de l'Esperanto te paraît digne de quelque intérêt, au lieu de jeter ou déchirer ce journal quand tu l'auras lu, donne-le.

COURS D'ESPERANTO A PARIS

Année Scolaire 1905-1906.

1. Réunion du Groupe Espérantiste de Paris

Sorbonne (salle St-Jacques), rue de la Sorbonne, nº 17. — Tous les vendredis soir, à 8 h. 1/2 précises : Séance du groupe Espérantiste de Paris. — Exercices pratiques de conversation ; conférences, discussions et traductions en Esperanto, sous la direction de M. Carlo Bourlet, président du Groupe Espérantiste de Paris.

Cette réunion est exclusivement réservée aux membres et aux adhérents du Groupe.

COURS DU GROUPE ESPÉRANTISTE DE PARIS

Au lycée CONDORCET, 65, rue Caumartin, le soir à 8 h. 1/2.

2. Cours élémentaire et public

Professeur : M. Gabriel Chavet. Tous les lundis soir à partir du 30 octobre 1905.

3. Cours complémentaire

Professeur : M. Th. Cart. Tous les mardis à partir du 9 janvier 1906.

Ce cours est spécialement réservé aux Espérantistes qui se destinent à l'enseignement de l'Esperanto.

4. Cours supérieur

Professeur : M. Th. Cart. Tous les mardis à partir du 24 avril 1906.

(Ce cours sera préparatoire aux examens et concours de fin d'année, et réservé aux personnes ayant déja suivi un cours élémentaire d'Esperanto).

COURS PUBLICS ET GRATUITS

Toute personne suivant assidûment un cours d'Esperanto pourra, sur sa demande, être inscrite **gratuitement** par le professeur du cours comme *adhérent au Groupe Espérantiste de Paris*, pour l'année 1906, à moins qu'elle ne soit déjà inscrite à ce groupe.

En cette qualité, elle pourra prendre part à toutes les réunions du Groupe, auxquelles elle sera d'ailleurs convoquée, et aux Concours généraux de fin d'année, aux résultats desquels seront attribués, par le Groupe Espérantiste de Paris, des prix importants et nombreux.

1er Arrondissement

5. *Ecole communale*, 15, rue Jean-Lantier. — Professeur : M. N... Tous les vendredis soir à 8 h., à partir du 20 octobre 1905.
(Association Polytechnique).

2me Arrondissement

6. *Mairie du 2me arrond.*, 8, rue de la Banque. — Professeur : M. Grosset. Tous les jeudis à 8 h., à partir du 19 octobre 1905.
(Association Polytechnique).
7. *Ecole communale*, 3, rue de la Jussienne. — Professeur : M. Leprieur. Tous les samedis soir à 8 h. 1/2, à partir du 14 octobre 1905.
(Société d'Enseignement Moderne).
8. *Ecole communale*, 221, rue St-Denis. — Professeur : M. G. Blaise. Tous les mardis soir à 8 h., à partir du 7 novembre 1905.
(Société d'Enseignement Populaire de Paris).

3me Arrondissement

9. *Ecole Turgot*, 69, rue Turbigo. — Professeur : M. Lannelongue. Tous les mercredis soir à 8 h. 1/2, à partir du 18 octobre 1905.
(Société d'Enseignement Moderne).
10. *Ecole communale*, 54, rue de Turenne. — Professeur : M. Blangarin. Tous les jeudis soir à 8 h. 1/2, à partir du 19 octobre 1905.
(Association Polytechnique).
11. *Ecole communale*, 10, rue des Quatre-Fils. — Professeur : M. G. Blaise. Tous les samedis soir à 8 h. 1/2, à partir du 4 novembre 1905.
(Union Française de la Jeunesse).
12. *La Fraternelle*, université populaire du 3e arr., 45, rue de Saintonge. — Professeur : M. Blangarin. Les 24 et 31 octobre, et ensuite tous les lundis soir à 8 h. 1/2, à partir du 6 novembre 1905.
13. *Ecole communale*, 19 *bis*, rue Bourg-l'Abbé. — Professeur : M. P. Blaise. Tous les samedis soir à 9 h., à partir du 21 octobre 1905.
(Société Académique de Comptabilité). — Droit d'inscription : 1 fr.

4me Arrondissement

14. *Ecole communale*, 29, rue Saint-Merri. — Professeur : M. Duvrac. Tous les samedis soir à 8 h. 1/2, à partir du 21 octobre 1905.
(Association Polytechnique).
15. *Ecole communale*, 21, rue des Blancs-Manteaux. — Professeur : M. Lannelongue. Tous les vendredis soir à 8 h., à partir du 3 novembre 1905.
(Société d'Enseignement Populaire de Paris).

5me Arrondissement

16. *Ecole communale*, 27, rue de Poissy. — Professeur : M. Chaussegros. Tous les mercredis soir à 9 h., à partir du 18 octobre 1905.
(Association Polytechnique).
17. *Ecole communale*, 66, boulevard Saint-Marcel. — Professeur : M. Génot. Tous les lundis soir à 8 h., à partir du 6 novembre 1905.

6me Arrondissement

18. *Ecole communale*, 14, rue de Fleurus. — Professeur : M. Mehrmann. Tous les jeudis soir à 8 h. 1/2, à partir du 9 novembre 1905.
(Association Philomathique).
19. *Ecole communale*, 12, rue Saint-Benoit. — Professeur : Mlle C. Royer. Tous les lundis soir à 8 h. 1/2, à partir du 9 octobre 1905.
(Association Polytechnique).

7me Arrondissement

20. *Ecole communale*, 6, rue Clerc. — Professeur : Mlle Petrovitch. Tous les vendredis soir à 9 h., à partir du 20 octobre 1905.
(Association Polytechnique).

8me Arrondissement

21. *Ecole communale*, 30, rue du Général-Foy. — Professeur : M. Boudret. Tous les mercredis soir à 9 h., à partir du 11 octobre 1905.
(Association Polytechnique).

9me Arrondissement

22. *Ecole communale*, 16, rue de la Victoire. — Professeur : M. Rousseau. Tous les mercredis soir à 8 h. 1/2, à partir du 18 octobre 1905.
(Association Polytechnique.
23. *Cercle Populaire d'Enseignement laïque*, 16, rue Grange-Batelière. — Professeur M. H. de Coppet. Tous les mercredis soir à 9 h., à partir du 8 novembre 1905.

10me Arrondissement

24. *Ecole Colbert*, 24, rue de Château-Landon. — Professeur : M. de Ménil. Tous les lundis soir à 8 h. 1/2, à partir du 9 octobre 1905.
(Société d'Enseignement Moderne).
25. *Université populaire du Xe Arr.*, 103, quai de Valmy. — Professeur M. Gaubert. Tous les mercredis soir à 8 h. 1/4, à partir du 4 octobre 1905.
26. — *Ecole communale*, 21, rue des Petits-Hôtels. — Professeur : M. Servin. Tous les mardis soir à 8 h., à partir du 10 octobre 1905.
(Association Polytechnique).
27. *Bourse du Travail*, 3, rue du Château-d'Eau. — Professeur : M. Faugières. Tous les mercredis soir à 8 h., à partir du 25 octobre 1905.
(Association Polytechnique).

11me Arrondissement

28. *Mairie du XIe*, place Voltaire. — Professeur : M. P. Blaise. Tous les mercredis soir à 8 h., à partir du 11 octobre 1905.
(Association Polytechnique).

12me Arrondissement

29. *Ecole Arago*, 4, place de la Nation. — Professeur : M. Arnoult. Tous les mardis soir à 8 h. 1/2, à partir du 24 octobre 1905.
30. *Ecole communale*, 5, rue d'Aligre. — Professeur : M. G. Blaise. Tous les lundis soir à 9 h., à partir du 16 octobre 1905.
(Association Polytechnique).
31. *Gare P. L. M. (Escalier de la Tour)*. — Professeur : M. Devoucoux. Tous les jeudis à 5 h. 1/2 du soir, à partir du 19 octobre 1905.
(Société Artistique et Littéraire des Agents de la Compagnie P. L. M. Réservé aux membres de cette Société).

13me Arrondissement

32. *Mairie du XIIIe*, place d'Italie. — Professeur : M. Tissier. Tous les mardis soir à 9 h., à partir du 10 octobre 1905.
(Association Polytechnique).

14me Arrondissement

33. *Ecole communale*, 93, rue d'Alésia. — Professeur : Mlle Varluzel. Tous les mardis soir à 9 h., à partir du 10 octobre 1905.
(Association Polytechniqne).

15me Arrondissement

34. *Ecole communale*, 4, place du Commerce. — Professeur : M. Puigrenier. Tous les jeudis soir à 9 h., à partir du 9 novembre 1905.
(Association Polytechnique).
35. *Ecole communale*, 35, rue Amiral-Roussin. — Professeur : M... Tous les lundis soir à 8 h., à partir du
(Union Française de la Jeunesse).

16me Arrondissement

36. *Ecole communale*, 54, rue Boissière. — Professeur : M. Bobin. Tous les mercredis soir à 8 h., à partir du 25 octobre 1905.
(Association Polytechnique).

17me Arrondissement

37. *Ecole communale*, 7, rue St-Ferdinand. — Professeur : M. H. de Coppet. Tous les jeudis soir à 8 h. 1/2, à partir du 19 octobre 1905.
(Société d'Enseignement Moderne).
38. *Ecole communale*, 19, rue Legendre. — Professeur : M. Em. Aimé. Tous les samedis soir à 8 h., à partir du 14 octobre 1905.
(Association Polytechnique).
39. *Ecole communale*, 42, rue Pouchet. — Professeur : M. N. Tous les mercredis soir à 9 h, à partir du 18 octobre 1905.
(Association Polytechnique).

18me Arrondissement

40. *Ecole communale*, 62, rue Lepic. — Professeur : M. Robert. Tous les samedis soir à 8 h., à partir du 21 octobre 1905.
(Association Polytechnique).
41. *Université Populaire du XVIIIe Arr.*, 7, rue de Trétaigne. — Professeur : M. Dauphin. Tous les lundis soir à 8 h. 3/4, à partir du 16 octobre 1905. (Cotisation mensuelle : 50 cent.)
42. *Maison du Peuple de Montmartre*, 92, rue de Clignancourt. — Professeur : M. Grosset. Tous les mardis soir à 9 h., à partir du 7 novembre 1905.
43. *Ecole communale*, 58, rue Philippe-de-Girard. — Professeur : M. Burlotte. Tous les samedis soir à 9 h., à partir du 21 octobre 1905.
(Association Polytechnique).

19me Arrondissement

44. *Mairie du XIXe*, place Armand-Carrel. — Professeur : M. E. Bochet. Tous les mardis soir à 9 h., à partir du 17 octobre 1905.
(Association Polytechnique).

20me Arrondissement

45. *Ecole communale*, 26, rue Henri-Chevreau. — Professeur : M. Lefebvre. Tous les lundis soir à 9 h., à partir du 9 octobre 1905.
(Association Polytechnique).

Banlieue. — Levallois-Perret

46. *Ecole communale*, 69, rue des Arts. — Professeur : M. Rousseau. Tous les samedis soir à 9 h., à partir du 28 octobre 1905.
(Société d'Enseignement Moderne).

NOTA. — On peut, sans inconvénients, aller assister à un cours commencé depuis 2 ou 3 leçons ; car il sera très facile de se mettre au courant.

NOTRE ÉDITION DE LUXE

Répondant au désir de quelques abonnés, nous avons résolu de créer une édition de luxe de *Esperanto*, à partir du nº 9 Cette édition, tirée sur beau papier fort avec tout le soin et la correction possibles, est envoyée sous enveloppe aux abonnés, au prix de *quatre francs* pour douze numéros consécutifs. Divers suppléments et primes sont réservés à cette édition spéciale.

L'ADMINISTRATEUR.

AVIS AUX DÉPOSITAIRES

Nous tenons à la disposition des dépositaires de notre journal un écriteau ainsi conçu :

* ESPERANTO *
10 Cmes
EN VENTE ICI

Nous l'adresserons franco à ceux qui nous en feront la demande, en les débitant de 0 fr. 35.

POUR APPRENDRE L'ESPERANTO

On emploiera l'une des méthodes ci-dessous qui, très diverses, s'adaptent parfaitement aux différents degrés de culture des étudiants.

Les jeunes gens frais émoulus des cours secondaires emploieront avec profit le manuel **Cart**, les primaires au contraire auront plus de facilité avec les livres de MM. **Lambert** ou **Deligny.** Les personnes que n'effraye pas un travail assidu et méthodique utiliseront avec fruits les trois volumes *Grammaire*, *Commentaire* et *Thèmes* de M. **de Beaufront.** Enfin les gens pressés emporteront en wagon ou en bateau la petite brochure *Esperanto* et pourront arriver avec elle seule à une connaissance très suffisante de la langue.

S'adresser à la *Presa Esperantista Societo*, 33, rue Lacépède, Paris-5e.

L'Esperanto en 10 leçons, par Th. CART, et M. PAGNIER. — Prix : 0 fr. 75.

Grammaire et exercices de la langue internationale Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. — Prix : 1 fr. 50.

Thèmes d'application, *Lexicologie*, *Syntaxe*, *Formation des mots de l'Esperanto* (avec le vocabulaire des mots employés), par L. DE BEAUFRONT. — Prix : 2 francs.

Commentaire sur la Grammaire Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. Prix : 2 francs.

Vocabulaire Français-Esperanto, et Esperanto-Français, par Th. CART, MERCKENS et P. BERTHELOT. — Prix : 2 fr. 50

Dictionnaire Français-Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. — Prix : 1 fr. 50.

Dictionnaire Français-Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. — (*Paraîtra dans le cours de 1905.*)

Cours élémentaire d'Esperanto, par M. DELIGNY. — Prix : 0 fr. 60.

Esperanto, petit manuel en neuf leçons avec petit vocabulaire. — Prix : 0 fr. 10, franco 15 centimes.

Lettres commerciales, avec vocabulaire commercial en 4 langues, par Ch. LAMBERT et P. BERTHELOT. — Prix : 0 fr. 50.

Pour la langue internationale, par L. COUTURAT, 0.05, franco, 0 fr. 10.

L'Esperanto, seule vraie solution de la L. I. auxiliaire, franco, 0 fr. 15.

Programme du certificat d'étude et du certificat de capacité, 0.25, franco, 0 fr. 30.

Kurso tutmonda, laŭ la metodo natura, de E. GASSE. — Prix : 0 fr. 75.

Le Gérant : Paul BERTHELOT.

CÉRET. — Imp., Lib. et Rel. L. LAMIOT.